Contributed by Didi De Paris
vrijdag, 28 mei 2004 -

Lucas Catherine onderzoekt het belang van de Islam en de Arabische cultuur voor onze westerse samenleving. Dit doet hij aan de hand van dagboekfragmenten, etsen en schilderijen, archiefmateriaal, gebruiksvoorwerpen enz. In de loop van zijn inmiddels indrukwekkend oeuvre ontkrachtte hij al diverse mythes zoals de misvatting rond "Arabische cijfers". Grandioos is hij wanneer hij de Arabische herkomst onthult van de Vlaamse leeuw.

Deze werkwijze zet Lucas Catherine verder in zijn jongste boek, "Rijstpap, Tulpen & Jihad". Daarin biedt hij een opsomming van een reeks zeer concrete bijdragen (op het anekdotische af) van Arabieren en Turken aan onze cultuur. Ook hier weer serveert Catherine een schat aan verhaaltjes die de geschiedenis van onze Nederlanden herschrijven. Gestaag ontdoet hij de vaderlandse geschiedschrijving van zijn eurocentristische pretenties.

Vanaf Karel de Grote, ruimschoots voor de kruistochten dus, was de invloed van de moslims niet gering: windmolens, reisduiven, schaken, vrouwenmode, peperkoek, hoofse liefde, tafelmanieren, suiker, cijfers, cheques, wissels, dieetleer, chirurgie, het dragen van snorren, kastanjes, seringen en jasmijnen, sorbets, koffie, tafeltapijtjes in cafés. Los van deze trivialiteiten brachten zij ook enorme structurele veranderingen teweeg. Vooral door de bouw van ziekenhuizen en universiteiten. Deze laatste stonden garant voor het doorgeven van de Griekse erfenis, die een centrale rol zou spelen in de Renaissance. Zonder deze invloeden zou Europa er vandaag heel anders uitzien.

Evenmin kunnen de ingedrediënten van de titel van zijn boek ontbreken. Hij gooit "roots" in de rijstpap die elke christene wacht in het hiernamaals. Ook de oer-Hollandse tulpen moeten eraan geloven. Ooit werden er voor deze bloemen fortuinen betaald. Ze veroorzaakten de eerste beurscrash. Het maakt hen verre voorlopers van de fleurs du mal. Ook in deze tijd waarin we blijkbaar moeten leren leven met de permanente dreiging van terreur werpt hij een ander licht op een fenomeen zoals de Jihad. Het duivelspact dat in de zeventiende Gouden Eeuw tot stand kwam tussen de machtigste vloot van dat moment, de Hollandse, met Arabische kapers, roept herinneringen op aan hedendaagsere varianten, zoals Iran-Contragate.

Lucas Catherine toont aan hoe b.v. de gemythologiseerde verhalen rond Karel Martel in de negentiende eeuw geconstrueerd worden op het moment dat de Franse staat begint aan zijn imperialistische strooptochten in Marokko. De auteur wijst erop dat Arabieren ook aan het socialisme hebben bijgedragen. Zo was tijdens de Spaanse burgeroorlog de politieke leiding van de Durutti-kolonne in handen van de Algerijn Sail Mohammed. Lucas Catherine wijst ook op de figuur van Samir Amin. Voor hem is deze oud-raadgever van Nasser de belangrijkste actuele marxistische criticus van het imperialisme.

Catherine daagt de lezer uit om een gelijkaardige opsomming te maken voor Polen, Letten, Litouwers, Bulgaren etcetera. Zeggen dat zij het katholicisme hebben aangenomen (Kongo en heel Afrika loopt vol met katholieken) of de parlementaire democratie (de meeste Latijns-Amerikaanse landen, of Australië en Noord-Amerika zijn dergelijke democratieën), is geen antwoord. Dat bewijst volgens hem alleen dat ze de (West-)Europese cultuur be-lijden, niet dat ze bijdragen hebben geleverd.

Vanaf de Kruistochten tot de Tweede Wereldoorlog lagen Arabieren en Turken ons nauwer aan het hart dan pakweg Polen of Letten. Het was niet altijd grote vriendschap, maar toch. Keizer Karel veroverde dan wel Tunis met onze hulp, maar we leerden ook de Ottomanen op een andere manier schilderen. Marokkanen verdedigden in de W.O.II zowel Brussel als Breda. In dit verband verwijs ik ook even naar de opmerkelijke theaterproductie "Gembloux".

Enigszins provocerend dwingt Catherine de lezer na te denken over wat de normen zijn om bij Europa te horen? En hoe consequent is men daarbij: misschien straks de Turken wel en de Marokkanen niet? Waarom heeft men schrik van achterlijke islamitische stellingen over

homoseksualteit, vrouwenrechten of euthanasie, of heeft men schrik om overspoeld te worden door goedkope arbeidskrachten, maar valt die schrik weg als de betrokkenen geen moslim zijn, maar achterlijke katholieken?

Na overdonderd te zijn met een historische sliert van wat wij aan geschiedenis gemeenschappelijk hebben met Arabieren en Turken, stelt Lucas Catherine zich vragen te stellen over "wie of wat is een Europeaan?" Op pagina 181 lezen we : " Als je zo de geschiedenis van onze relaties met Noord-Afrikanen en Turken overloopt zijn er redenen genoeg om je af te vragen of zij eigenlijk niet meer hebben deelgenomen aan de vorming van de Europese cultuur dan orthodox (of zelfs katholiek) Slavisch Europa, dat als erfgenaam van Byzanthium voor ons altijd vreemd is gebleven"

Persoonlijk vind ik dat we met dit soort veralgemeningen voorzichtig moeten omgaan. Het opmaken van de status questionis van Europese cultuur kan geen afwegen van invloeden zijn tegenover elkaar. Tot op zekere hoogte kan ik begrip opbrengen voor de redenering die hier gevolgd wordt. Terwijl de hetze in de media tegen moslims rustig verder laait, is ook de beeldvorming rond migranten uit de nieuwe lidstaten uitermate negatief. Het kan en mag niet de bedoeling zijn het ene vooroordeel te vervangen door een ander.

Waar het schoentje wringt is dat de toetreding van de nieuwe EU-lidstaten minstens een versterking van de centrum-rechtse krachten veroorzaakt. De steun die Bush recentelijk in Oost-Europa kreeg voor de oorlog in Irak, stemt tot nadenken. Ook is het een veeg teken dat de Poolse overheid aanvankelijk eiste dat het verbod op abortus ingeschreven werd in de Europese grondwet. Het blijft de plicht van elke progressief elk conservatisme te bestrijden. Daarnaast rechtvaardigt niks populistische veralgemeningen. Tot nadere orde echter geeft de sociale realiteit een ander plaatje. Terwijl de illegale Poolse poets-vrouw zowat vergroeit lijkt met het Vlaamse interieur, probeert men de gewone Iwan of Pjotr te discrimineren. Dit is allerminst een goeie start voor een sociaal en een democratisch Europa...

Soit. Jihad wil ik de wereld uit. Tulpen vind ik mooi. Van mij mag iedereen rijstpap eten, al dan niet met gouden lepetjes! Toch denk ik dat het wenselijker is hier op aarde te smullen, dan te wachten tot je in een of andere hemel belandt. Van het paradijs vang ik meestal een glimp op als ik vertoef in een boek van Lucas Catherine.